

PRIPRAVILNO ZARJE je v Ljubljani, francoskoroška unca se o (tiskarna i. n. d. t.). Uradna ure za stranke od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Rusno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletna K 26.40; za ostalo tuzemstvo in Ameriko celoletna K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petilivratna 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklamirana 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije listu so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Slev. 768. V Ljubljani, v soboto dne 27. decembra 1913. Leto III.

Parlament brez ugleda.

V pondeljek ima državni zbor zopet sejo. Vsa Avstrija gleda nanj kakor na bolnika, o katerem nihče ne ve, če ima kaj upanja, da okreva ali ne. V pondeljek ima sejo, in je prav tako, kakor da so mu iz usmiljenja podaljšali življenje za nekoliko trenutkov. Ali se zdravi še enkrat, ali pride brez priznanja smrti?

Novo leto se bliža in proračun še ni sprejet. Pa tudi nihče ne ve, če ga bo sploh mogoče spraviti pod streho o pravem času. Rusinska obstrukcija je dobro delovala; sicer je njen učinek vseskozi negativen, kajti uspeha ni dosegla prav nobenega, ampak pokazala je, da zadostuje v Avstriji par korajžnih fantov, pa lahko ustavijo ves državni stroj. Galiske volilne reforme niso spravili s obstrukcijo niti za korak naprej. Ali državni zbor so spravili v tako zadrego, da ne more ne naprej ne nazaj. Vlada bi najraje porabila § 14. Grofu Stürgku je bil to vedno najljubši izhod. In celo v državnem zboru samem se najdejo posamezniki kakor zadnji poljski grof Lasocki, ta čudežni parlamentarec, ki naravnost poziva vlado, naj se posluži tega protiparlamentarnega sredstva. Drugi zopet sanjarijo o razpustu državnega zbora in o novih volitvah. To so špekulanti, ki so zapravili zaupanje ljudstva, pa mislijo, da bi se dale nove volitve s pomočjo kakšne uslužne vlade izvesti tako, da bi jim morale prinesiti mandate, tudi če nimajo med volilci resnične večine. Tretji so postali indiferentni, fatalisti, pa si mislijo, da se bo že kaj zgodilo in da je vseeno, kaj da bo to.

To pomanjkanje zanimanja za parlament je huda bolezen, pa če povzroča skrb onim, ki se resno brigajo za ljudske koristi, bi morala zlasti tudi tistim v glave, ki so pri državnem krmilu.

Delavski sloji ne morejo biti ravnodušni za reči, ki se tičejo državnega zbora. Zakaj brez ustavnega zakonodajstva ni misliti na znatno zboljšanje njihovega položaja. Socialna demokracija ni nikoli tako precejevala parlamenta, da bi pričakovala le od njega rešitev. In pri nobenih volitvah ni obljubovala ljudstvu, da se podedi med in mleko po deželi; če bodo izvoljeni socialni demokrati. Marsikateri mandat bi se pridobil z demagoškimi obljubami; ali tako prislepargljeni mandati ne bi bili nič vredni, ker bi morali volilci, čim pridejo do zavesti, spoznati puhlost takih obljub. In ker potrebuje socialna demokracija zavedne volilce, jim mora govoriti resnico, tudi če bi marsikdo rajši slišal kaj drugega. Resnica pa je ta, da mora delavstvo samo postati dovolj močno za odločilni boj s kapitalizmom, da potrebuje zato organizacijo, strokovno in politično, povrh tega tudi gospodarsko, da pa strokovni uspehi ne zadostujejo brez političnih, da morajo zakoni delavstvu na eni strani olajševati strokovne in gospodarske boje, na drugi strani pa jim zavarovati in utrditi to, kar pridobe v tovarnah in ostalih podjetjih.

Vsakdo mora razumeti, da je za delavstvo velike važnosti, kakšni so zakoni v državi, v kateri živi. Nešteta vprašanja, ki se tičejo delavskega življenja, se ne dajo reševati drugod kakor v parlamentih, ne drugače kakor z zakoni. Parlament je delavstvu potreben, in potrebno je tudi, da pride delavstvo v parlamentu do čim večjega vpliva. Zategadelj bi bila brezbrzičnost delavstva za državni zbor njemu samemu skrajno škodljiva. Podpiranja in pospeševanja svojih interesov ne more pričakovati ne od absolutizma, ne od § 14.

Če pa bi bil indiferentizem napram parlamentu zaradi ljudstva samega največjega obžalovanja vreden in naravnost žalosten, je taka brezbrzičnost tudi za vladajoče vedno znamenje, da postaja položaj nevaren. Mase prenašajo večasi bežo in trpljenje. Ali ta navidezna potrpežljivost, ki je navadno le predhodnica obupa, ima svoje meje. Danes pravi človek: Saj je že vseeno, če je kaj kruha ali ne. Jutri pojutrišnjem pa zakliče: Saj je vseeno, če pogineš tako ali pa tako. Mir pred nevihto ni le v prirodi, ampak tudi v zgodovini znana prikažen. Pogostoma se je zdela kakšna revolucija gospodujočim nerazumljiva, ker niso opazili prejšnjih znamenj. »Saj je bilo vendar vse tako mirno, zdelo se je vse zadovoljno, zdaj pa naenkrat kaj takega!«

Lehko se zgodi, da se porine parlament na stran, pa se med prebivalstvom nič ne zgane. Prinesel mu ni nič dobrega in zato ne obžaluje njegovega pogina. Toda, kadar je parlament pokopan, tudi ne pride nič boljšega. Boda se širi, trpljenje se kupi. V žepih se stiskajo pesti, čela se mračijo. Besed ni veliko, ampak v srcih kipi srd in jeza. Če se zgodi v takih časih skrajni radikalizem, najde najhitreje odmev. Od parlamenta ni bilo pomoči, od gospodujočih je ni — zdaj si pomagaj sam, kakor si znaš in moreš! ... Tedaj mine vsaka trezna sodba in blaznost postane nalezljiva.

Kajti taka puntarska furija je blaznost. Taka revolta lahko ruši, gradi pa ne more. Masa prizadene vladajočim veliko škodo, sčeti pa še večjo. Boljšo družbo na trdnih, zdravih temeljih zgradi le organizirano, zavedno ljudstvo, ki zna ne le zmagati, ampak tudi po zmagi urediti razmere.

Toda blaznemu je zaman dopovedovati, da je njegovo početje neumno. Kadar je pritiran tako daleč, da blazni, tedaj besni in divja brez preudarka. Tedaj je prepozno na razum in dober nauk. Prej je treba poskusiti, da ne pride do blaznosti; pravočasno je treba obvarovati ljudstvo nevarnega obupa.

Če se pojavlja indiferentizem napram parlamentu, kakor sedaj, je največja napaka, jemati parlamentu še bolj veljavo in ga peljati v pogubo. Tedaj je čas, da se vrne masam zaupanje v parlament.

Največji politični greh Stürgkhove vlade je ta, da je od začetka izpodkopavala ugled državnega zbora. Grof Stürgkh je mislil, da bo močan, če bo parlament slaboten. Ravnil je ž njim kakor ošaben gospodar z jato lakajev. Parlament je resnično opešal, vlada pa se ni okrepčala. Danes se ji postavlja že gospodarska zbornica po robu, najzvestejše stranke se ne upajo več podpirati, in kakor je razpust državnega zbora rešil Bienerthovo vlado le do novih volitev, tako tudi Stürgkhove vlade noben ex lex in noben § 14 ne spravi iz povodni na suho. Bagateliziranje parlamenta se maščuje nad njim, in hitro bo treba poskrbeti, da ne seže maščevanje še dalje, kjer bi povzročilo večjo škodo kakor padec kabineta.

dokazuje, da so bili napadalci najeti morilci. Omenimo naj, da poslanec Keating ni socialist.

Toda za danes ne mislimo opisavati posameznosti tega srditega boja. Vreden je pač natančnejšega poročila, ki ga še dobite. Ali za sedaj smo vam hoteli sporočiti sledeče:

Dne 21. sept. je prišel avstr. konzul Schwegel v avtomobilu v taborišče Valdez, last Colorado Fuel and Iron Co. v okraju Las Animas in je priporočal avstr.-ogr. državnim pripadnikom naj se ne udeležijo stavke, češ da ima organizacija le tritisot dolarjev premoženja, družba pa milijone. Pri tem je zlorabil tudi cesarjevo ime. Dejal je namreč, misleč da ima pred sabo največje neumneže, da ima pismo, v katerem cesar ukazuje, da njegovi podaniki ne smejo štrajkati (!!).

Lahko je razumeti, da je ta nastop nepopisno razburil avstrijske državljane. Po poročilu absolutno zanesljivega slovenskega organizatorja je le taktičnemu nastopu zaupnikov zahvaliti, da niso konzula na mestu linčali.

Med stavkajočimi rudarji je 4 do 5000 avstrijskih državljanov, večinoma Slovanov, tudi veliko Slovencev in Hrvatov.

V Avstriji bi se bilo pač treba pobrigati za to, kako nastopa njen konzul v Ameriki. To

najbrže ni njegova naloga, da bi prodajal avstrijske državljane ameriškim kapitalistom.

Tako govori čikaški dopis. Priložene so mu tri pred javnim notarjem oddane zaprisežene izjave, ki potrjujejo izvajanje dopisa.

Konzul Schwegel je, na kar moramo biti posebno ponosni, takorekoč naš rojak. Njegov oče je baron Schwegel, bivši vodja kranjskih Nemcev, čigar pradedje pač niso bili ne baroni ne Nemci, ampak kot Zveglji trdni gorenjski kmetje. Tudi mi se strinjamo z mnenjem ameriških sodrugov, da taka agitacija ne sodi v delokrog avstrijskih konzulov. Naši zastopniki v tujini so plačani za to, da ščitijo naše državljane in njih koristi. Družbe v Coloradu so dalec naokrog na tako slabem glasu, da to tudi gospodu konzulu Schweglu ne more biti neznano. Če ima ameriška družba milijone, to še ni razlog, da bi ji naš konzul priganjal sužnje in jih odvrčal od solidarnosti s svojimi tovariši in od dela za zboljšanje svojega položaja. Doslej še nimamo nobene postavbe, po kateri bi Avstrija nastavljala za denar svojih davkoplačevalcev v tujini agente za stavkokaze.

Poskrbelo se bo, da bo vlada informirana o tej zadevi, pa upamo, da dobi javnost tudi potrebno pojasnilo ter zagotovilo, da se prepreči taki nastopi enkrat za vselej.

Kdo je kaj vprašal „Slovenca“.

»Slovenec« od srede odgovarja na »Zarjina« poročila o tiskarskem mezdnem boju. Ali v vsem svojem odgovoru ne ovreže niti enega dejstva, marveč samo laja in bevska, da bi preplahtal čitatelje, ki jim niso znane razmere. V članku, ki ga je priobčil zadnjo soboto, je omenjal celo vrsto zahtev, ki jih šarmantni tiskarji ne morejo dovoliti, lajal je, kako imenitno so plačani tiskarski delavci in trdil, da se kaplanom in župnikom kar slane cede po mastnih tiskarskih službah. Ko smo pa povedali, kako sijajne eksistence in razmeroma lepo bodočnost imajo kaplani in župniki, kako lažnive so »Slovenčeve« trditve glede tiskarskih mezd, je »Slovenec« vtaknil vse svoje lažnive trditve v bisago in v zadnji številki začel zmerjati in skušati sejati razpor v tiskarskih vrstah, češ, da vodijo stavko socialni demokrati, te grdoobe, o bog nas varuj, ljudje, ki jih že ima vrag na železni verigi in jih vleče v večni ogenj. Ali ni to smešna poza ljudi okolo »Slovenca«?

Vsa dejstva, ki smo jih bili zadnjič ovrgli, je »Slovenec« v zadnji številki pozabil ponoviti, to je, v sobotni številki je lagal, zakaj v zadnji številki je pravil, da plače tiskarji dovolijo, toda s posredovalnico za delo niso zadovoljni, ker jemljejo pomočniki preveč samostojnosti delodajalcem.

Ta »Slovenčeva« trditev je infamna laž. Kako je urejena ta posredovalnica? Posredovalnica (društvena) vodi zapisnik brezposelnih pomočnikov. Kadar delodajalec potrebuje pomočnika, zahteva zapisnik brezposelnih pomočnikov, in si izbere izmed njih onega, ki ga potrebuje. Vrh tega imajo delodajalci pravico voliti v nadzorstvo pri posredovalnici svoje zastopnike. Iz tega dejstva je menda vendar razvidno, da se delodajalcem ne godi nobena krivica, marveč se jim daje naravnost potuha in vsakdo, ki se sklicuje na goreno delodajalsko trditev, nesramno laže in slepi javnost.

Tiskarji se nahajajo v obrambni stavki. Tiskarji so jih zagnali na cesto brez vsakršnega povoda. Ni torej resnica kar hoče »Slovenec« dopovedati, da tiskarsko delavstvo stavka iz hudobije in da je našuntano. Res je dalje pač, da so klerikalci in krščanski socialci pri nas organizirali stavkokaze, ki opravljajo na pritisk in na prigovarjanje nekatera dela za izprte pomočnike, kar je pa v očeh vsakega poštenjaka sploh grdo izdajstvo.

To izdajstvo, ki so ga organizirali klerikalci pri tiskarski stavki, ni sicer nič novega, je pa za stavkokazno pomožno delavstvo skrajno poniževalno in res ne vemo, kako bo moglo to delavstvo po končani stavki pogledati v oči brez sramu sodelavcem, katere je izdalo.

Iz vseh »Slovenčevih« beležk glede tiskarske stavke odseva hudobnost. Noben drug list na Slovenskem se ni drznil pisati tako lažnivo o tiskarskem mezdnem gibanju, zato tudi je bilo treba ga zavračati in mi bi storili neodpustljiv greh, če bi na lažnjiva »Slovenčeva« poročila ne podali potrebnih pojasnil in ne opozarjali javnosti na dejstvo, da voditelji klerikalne stranke in krščanske socialne organizacije vzgajajo in silijo pomožno delavstvo k stavkokazstvu in kaze stavko tudi sami.

S tem pojasnilom smo storili le svojo dolžnost napram javnosti, dolžnost časnika, ki ne sme trpeti fakinstva v publicistiki, in če smo se obenem dotaknili osebnosti, se je to zgodilo zaradi tega, ker je kvaliteta dela večkrat posledica moralne vrednosti dotičnega individua.

»Slovenec« je iztegnil svoj dolgi jezik iz zlobnosti, kar ni storil v tej obliki noben drug slovenski list, zaradi tega smo morali odgovorjati nanj. Tiskarski boj ne gre proti industrijskemu podvzetju, ki se imenuje Katoliška tiskarna, pač pa proti delodajalski organizaciji in njenim lakajem.

Skrbi avstrijskega konzula.

Veliko veselje imajo avstrijski narodi s svojimi konzuli v tujini. Nekateri teh gospodov se nikakor ne zadovoljujejo z nalogami, ki jih predpisuje njih urad, ampak si nakladajo še iz lastnega nagiba dolžnosti, o katerih bi se včasih lahko reklo, da so vsaj zelo čudne. Začetkom balkanske vojne smo imeli gospodu Prochaski v Prizrenu zahvaliti afero, od katere se je cele tedne redilo senzacijsko časopisje in ki nas je naposled blamirala pred svetom, kar pa je bilo še vedno bolj, nego da bi bili dobili zaradi njegove na srečo nepoškodovane močnatosti vojno na vrat. Njegova slava, ki jo je odnesel s seboj, v Brazilijo, je pa očitno zbudila ljubosumnost nekaterih tovarišev. To je razvidno iz sledečega pisma, ki smo ga te dni dobili od sodrugov v Severni Ameriki:

Chicago, 8. decembra.

Čitateljem ameriškega časopisja je znano, da je v premogovnikih v Coloradu zastavkalo dvanaeststisoč rudarjev. Boj se vodi v oblikah, ki se bodo zdele človeku, če ne pozna ameriških razmer naravnost nemogoče. Pravzaprav se je iz stavke izlegla prava meščanska vojna. Glavni podjetnik v Coloradu je znana Standard Oil Co. z Rockefellerjem na čelu. Vse manjše družbe se slepo vdalajo njenim poveljem. Rockefellerjeva kompanija hoče povsod, kjer vlada njen kapital, vpeljati popoln podjetniški absolutizem. Povsod se ji ta ne posreči, ker se delavske organizacije tudi v Ameriki utrjujejo in prihajajo bolj in bolj na pravo pot. V Coloradu pa je upala, da doseže popolno zmago in da pritise enkrat za vselej delavce na tla.

Pred dvajsetimi leti se je z nečuten terorizmom uničila organizacija rudarjev. Guverner Peabody je izgnal unijo z oboroženo milico iz države. Tedaj so začeli rudniški go-

spodarji špekulirati, da bi v bodoče preprečili vsako organizacijo. Uvažali so delavce iz južnih evropskih dežel, o katerih so mislili, da so najbolj nezavedni in najsposobnejši za nemo hlapčevanje. Ali prevarili so se. Tako zatiranje kakršno se je vdomačilo po uničenju organizacije, mora prej ali slej poroditi odpor. Unija tudi ni gledala s prekrižanimi rokama iz daljave, in letos so rudarji naznanili družbam svoje zahteve. Doslej so zaslužili po 2 dolaria na dan, torej naravnost beraško plačo z ozirom na težko delo in na draginjo. Zdaj zahtevajo deset odstotkov poboljška in priznanje svoje unije.

Na te zahteve so družbe odgovorile s silo, in oblasti podpirajo njih divjaški terorizem, kakor da so v Rockefellerjevi družbi. Tudi v kongresu je prišel coloradski štrajk v debato. Poslanec Edward Keating je zahteval, naj kongres uvede preiskavo o stavki in o razmerah v premogovnikih v Coloradu. Svoj predlog je utemeljil z besedami:

»Vprašanje je pred nami, ali naj se izražajo jame v državi Colorado v javnem interesu številke 26 na Broadwayu. (Tam je namreč sedež imenovane Standard Oil Co.) Po mojem mnenju je grdo, da trpi suverena država industrialno vojno. To ni le boj za industrialno, ampak tudi za politično svobodo. V premogovniškem okraju je prava državljanska vojna, kakršna more med vsemi civiliziranimi narodi izbruhniti le še v Ameriki. Boj se vodi med Zvezto rudarjev in Standard Oil Co., ki ima v Coloradu največ jam. To je boj med civilizirano državo in med fevdalnim gospodom, trustom za olje. Štrajkarji niso izvršili niti najmanjšega nasilja, dokler jih niso provocirali lastniki jam, ki so najeli do 2000 morilcev in jih oborožili s strojnimi puškami, montiranimi na oklopne avtomobile. Vsi boji so se vršili pri taborih, kar

Dnevne beležke.

Finančni minister grof Zaleski je v sredo umrl v nekem sanatoriju v Meranu na Tirolskem. Zaleski je umrl razmeroma mlad, ali v tem kratkem življenju mu je bila sreča naklonjena. Petinštirideset let pač ni nobena starost za ministra. Srečno si je Zaleski izbral že svoje starše. Njegov oče je bil namestnik v Galiciji. To je v Avstriji še vedno kaj vredno. Iz namestnika je postal galiski minister in, ko je bil izvoljen tudi v državni zbor, se načelnik Poljskega kola, kar tudi nekaj šteje. Tudi mlajši Zaleski je prišel kot uradnik in je napravil izredno kariero. Ko mu je bilo komaj 39 let, je bil že sekciski načelnik. Leta 1911, ko se je hotel Bienerth rešiti s tem, da je še enkrat rekonstruiral svoj kabinet, je postal Zaleski namestnik Dupleme galiski minister, in sicer kot uradnik. Še tisto leto pa se je dal izvoliti v državni zbor in se je tako prelevil iz uradniškega ministra v parlamentarnega. Pozneje je dobil vodstvo poljedelskega ministrstva, v Stürgkhov kabinet pa je zopet vstopil kot galiski minister. Ali tedanji finančni minister dr. Meyer ni dolgo vztrajal poleg Stürgkha; že tretji teden njegove vlade je zapustil kabinet, in tedaj je Zaleski postal finančni minister, dasi ni imel dotlej nikdar opraviti s finančnimi zadevami. Dlje časa je bil že na srcu bolan. Ko ni mogel več delati, je vložil svojo demisijo, ki pa ni bila sprejeta. Pač pa je dobil daljši dopust in kot njegov zastopnik je bil 8. oktobra baron Engel imenovan za vodjo finančnega ministrstva. Prej je bil Zaleski vitez, ki je dobil zadnji dopust, je bil imenovan za grofa.

Iz visoke družbe, ki se sicer kolikor je le mogoče obdaja s kitajskim zidom, prihajajo včasih vendar na dan reči, ob katerih bi človek dvomil, da je ta družba res za cele hribe vzvišena nad navadnim ljudstvom. V Berlinu so

imeli pred prazniki proces precej škandaloznega značaja. Grofica Elizabeta Fischler von Treuberg je bila zaradi odeduštva in še nekaterih drugih deliktov obsojena v ječo. Aristokratskim krogom taka reč pač ne diši. To je človeško razumljivo. Ampak klerikalna »Kreuzzeitung« bi sedaj rada kar zatajila grofico, pa govori, da je bila obsojena krojačeva hči Elizabeta Uhl. Ali ta način rešitve se ne more posrečiti. Nekdanja Elizabeta Uhl je namreč resnično in legalno postala grofica, in sicer ne kot krojačeva hči, temveč kot prostitutka. V kakšnem kolportajnem romanu bi se zdele podobnosti, ki jih je razkril ta proces, neverjetne. Prostitucija, ki je neizogibna prikazen v kapitalistični družbi, je pograbilna Uhlovo z obema rokama, odrpila ji je na tudi vrata do »sreče«. Kdo izmed visokorolenih bi se bil zmenil za navadno krojačevo hčer? Ko pa je bilo njeno lice našminkano in njena ljuhezen na prodaj, se je naglo seznanila z najfinejšo gospodo: Grofi in baroni, kapitalisti in uradniki, diplomate in oficirji so bili njeni gostje. Potem je bila nekaj časa soproga nekega hotelirja, kar pa je bila le predigra, ki se je zaključila s tem, da ji je mornariški lajtnant grof Fischler von Treuberg prodal naslov grofice in njegove soproge za skromno plačo 20.000 mark. Ker pa je gospa grofica spoznala, da se v postelji zasluženi denar lahko na drug način pomnoži, se je posvetila še odeduštvi. To je izvrševala v družbi vsakovrstnih sumljivih kavalirjev. Način takih kupčij je že precej znan: Kdor dobi posojilo, se mora zadovoljiti z zelo majhnim zneskom v gotovem denarju, za večji del dolga mu pa dajo vsakovrstno blago, včasih najneverjetnejše reči. Za desetstisoč mark težnikov je še zelo solidna kupčija. Ampak včasih mora izposojevalec vzeti staro lokomotivo, vagon nesortiranih knjig ali pa na cente žebeljev. Če ne ve, kaj bi počel s takim blagom, mu poskrbi upnik tudi

kupca. Ampak če mu je upnik zaračunal blago za dvajsetisoč mark, mora biti vesel, če mu kupec plača tritisoč. Človek bi mislil, da ne pojde nihče na take limance. Toda kupčija je šla kakor po toji. Celo kraljevske visokosti so poleg grofov in baronov kosile pri grofici in je male posojila. Princeza Luiza belgijska n. pr. je dobila za 200.000 mark, za katere je podpisala menico, knjige; ko jih je prodala, je skupila komaj par tisoč mark, pa še te so ji vzeli kot — provizijo. Zagovornik odveta Bahin je dejal na razpravi: Če bi bil razvil ves material, ki mu ga je dala obtožena grofica na razpolago, tedaj bi bil javen škandal neizogiben, ker bi mori povedati, kako visoke osebnosti so prihajale z njo v dotiko... In to je čisto verjetno. V dobi živimo, ko pomeni denar vse. Vsak užitek je dostopen tistemu, ki ima dosti denarja; in kadar se taki ljudje preobčudijo vseh kolikor toliko naravnih užikov, jim ne ostane nič drugega, kakor da si z nenaravnimi dražijo otopelje živce, če se nočejo dati žive zakopati. In če ni denarja, tedaj je nazadnje vsak vir dober, da se pride do tega sredstva, ki daje življenje, dišeje, ljubezen, moč, vse! Kapitalizem poraja enake razmere, kakor stari Rim v dobi cesarjev; povsod se množe enaki izrodki, in to je znamenje, da se mračni, da se bliža polom.

— **Delavci, ne hodite v Srbijo!** Srbske strokovne organizacije nam poročajo, da je v vseh obrti v Srbiji velika brezposelnost in zato svare delavce iz sosednih dežel, da bi hodili sedaj v Srbijo. Upanje, da se po končani vojni hitro dvigne vsa industrija, je privabilo mnogo tujih delavcev v Srbijo. Ti so se sedaj v največji bedi, ker ne dobe dela v nobeni stroki. V lesnem obrtu delajo le po nekaj dni na teden. Vse živilske potrebe so silno drage, za 50 do 100 % dražje kakor v normalnih časih.

— **Pojemanje porodov v Avstriji.** Od leta 1891. dalje pada število porodov v Avstriji. Leta 1891 je znašalo število porodov še 440 na 1000 prebivalcev, čez nekaj let je padlo že na 397 in leta 1911 je znašalo le še 315. Porodi nazadnjejo zlasti v severno moravskih vaseh, kjer stanujejo v pretežni večini tkalci. V teh vaseh je beda tako velika, da se izseljujejo ljudje kar trumoma.

— **Nepričakovana sreča** je včasih prava nesreča. V Lauterju ob bavarsko češki meji je kajžar Franc Riemer zadel 90.000 K na srečko. Ko je dobil to vest, je bil še popolnoma miren. Ko pa je dobil denar v roke, je hipoma — zblaznel. Zapri se je v svojo sobo, prižgal svečo, pa začel — paliti bankovce. Le s težavo so ga člani obitelji premagali, ko je požgal že nekoliko tisočakov. Do tedaj je Riemer živel v največji bedi. Sicer pa to ni prvi slučaj zblaznelosti.

— **Odbor kovinarske organizacije** ima v ponedeljek ob 8. zvečer v društvenih prostorih sejo. Vsi odborniki naj pridejo točno.

— **Društvo kovinarjev vseh strok v Ljubljani** vabi na I. Silvestrovo veselico, ki bo v sredo, dne 31. decembra t. l. v salonu pri Levu, Marije Terezije cesta. Spored: Godba, deklamacije, srečolov, komični prizori, šaljiva pošta itd. O polnoči sijajna alegorija. Po dovršenem sporedu ples. Začetek točno ob 8. zvečer. Vstopnina za osebo 30 vin. Vstopnice se dobi pri zaupnikih kovinarske organizacije in na dan veselice pri blagajni. Ker je čisti dobiček namenjen izključno za nabavo slovenskih knjig ter za bolne člane, se preplačila hvalježno sprejema. K mnogobrojni udeležbi vladno vabi odbor. — Letos priredi kovinarska organizacija prvič »Silvestrovo veselico«, ki bo, kakor je razvidno iz programa in predpriprav, zelo zanimiva. Kdor se hoče dobro zabavati ob koncu starega in ob začetku novega leta, naj se potruži na Silvestrovo veselico k »Levu«.

— **Ljubljanski šahovski klub** je priredil 20. t. m. v kavarni »Union« simultansko šahovsko igro. Dr. Milan Vidmar je igral naenkrat proti 20 deloma dobrim igralcem. Kakor ni bilo drugače pričakovati, je dobil tekom 2¼ ure 17 partij, izgubil samo 2 in sicer proti prof. L. Vagali in dijaku Z. Fakinu ter remiziral z zaseb-

nim uradnikom A. Dolencem. — Dr. M. Vidmar, ki je igral že pri mnogih mednarodnih turnirjih, je eden od najmočnejših sodobnih šahovskih igralcev. Preselil se je pred kratkim v Ljubljano in objubil svoje sodelovanje v šahovskem klubu. Šahovski klub ima odlej svoje igralne večere v kavarni »Union« ob ponedeljkih, sredah in sobotah ob 8. zvečer dalje.

— **Podružnica Ljubljana I. avst. društva drž. uslužbencev** priredi, kakor smo poročali, dne 10. januarja 1914 ob 8. zvečer v veliki dvorani hotela »Union« s sodelovanjem orkestra c. in kr. vojaške godbe pešpolka št. 47. grof Beck iz Gorice svoj letošnji plesni venček in že razpošilja vabila. Ali vstop ni dovoljen samo povabljenim, temveč je vsak dobro došel in naj oni, kateremu se pomotoma ni dostavilo, to oprostijo. Začetek je točno ob 8. zvečer in odbor se priporoča za mnogobrojni obisk najtopleje. Vstopnina za osebo 1 K. Obleka promenadna.

— **Morilec alkohola.** Pri zgradbi belokranjske železnice v Prelojah delata tudi zakonska Anton in Marija Oven. Na plačilni dan sta popivala od gostilne do gostilne in se tako vpajala od žganja, da je Marija Ovnova obležala na cesti. Njen mož jo je nekaj časa pobiral, a zaradi pijanosti je seveda ni mogel spraviti na varno. Nato je odšel v bližnjo gostilno, kjer je povedal, da je obležala žena na cesti. Ko so mu v gostilni prigovarjali, naj gre po njo, je dejal: »Če vrag prej pogine, bolje bo zame, bo saj mir.« Ko se je pozno ponoči pripeljal novomeški zdravnik dr. Ofner po cesti, je videl ženo na cesti in konstatiral, da je že mrtva.

— **Zastrupljenje s plinom.** V noči od 22. na 23. t. m. sta železniška delavca pri belokranjski železnici Franc Čermak in Leopold Furjan zakurila v peči svoje spalnice s premogom, preden sta legla k počitku. Drugi dan so ju našli nezvestava in ju prepeljali v kandijsko bolnišnico. Dognalo se je, da sta zastrupljena s plinom, ker se je kadilo iz peči. Popoldne sta prišla zopet k zavesti in sta čudež se povpraševala, kako sta prišla v bolnišnico.

— **Uboj v Dolnji vasi pri Ribnici.** V Češkovi gostilni sta se sprla fanta Franc Mohar in Anton Kromar zaradi Kromarjeve sestre, ki jo je Mohar zasledoval. Odhajaje iz gostilne, sta se na cesti spoprijela in je Mohar Kromarja zabodel petkrat tako hudo, da je Kromar drugo jutro umrl.

— **»Za večno«**, drama v treh delih, ki se predvaja danes v kinematografu »Ideal« in v kateri igrajo člani dvornega gledališča iz Kopenhage, na, obljube biti izvanredna krasna slika. Igra je izvrstna in posebno skok s konjem v morje, napravi velikanski vtisk. Razen tega igra se še učinkovita veseloigra v dveh dejanjih »Knez Cervelatski.« Jako smešno dejanje bo gotovo vsakega prisililo k smehu. Poleg teh dveh so še 4 druge prvostvne slike na sporedu.

Idrijski mladini.

Marsikdo se še lahko spominja, koliko truda je stalo naše starejše sodruge, preden se je uresničila njih želja, ustanoviti v Idriji zatočišče delavske mladine: »Splošno mladinsko zvezo.« Buržvazne stranke so na vse načine ovirale njeno ustanovitev, zgolj zaradi tega, ker je socialistična. Toda vse nič ni pomagalo. Mladina se je krepko oprijela novega društva, katero se je začelo razvijati in delovati; nastopilo je pot za svojim ciljem. Mladina je spoznala, da je njen prostor edino in samo v »Spl. ml. zvezi«, ker je delavska in temelji na trdni podlagi proletarske vzajemnosti. Mlado društvo je začelo delovati in je priredilo svojim članom mnogo predavanj, katera so bila vedno dobro obiskana. Med člani se je vedno bolj porajalo zanimanje za društveno življenje in »Spl. ml. zveza«, v začetku plaha in boječa ob tolikih nasprotnikih, je dobila pogum in kmalu je imela dovolj lepih uspehov. Ustrašila se ni več nobenega truda, samo da je mogla podati svojim članom kolikor največ mogoče v kulturnem oziru. Skrbela pa je tudi za pošteno in pravno zabavo svojih članov. V ta namen in pa, da bi zbujala med svojimi člani veselje do poštenega družab-

nega življenja, je priredila naša organizacija mnogo krasno uspešnih predstav in nekaj prijetnih družinskih večerov. Da bi pa moglo društvo podati članom še več, je ustanovilo dramatični in tamburaški odsek. Člani so z veseljem pozdravili obe ustanovitvi in so se z navdušenjem poprijeli težavnega dela. Kmalu se je pokazalo, da njih trud ni bil brezuspešen. Dramatični odsek je zastopal stališče, da se sme in mora tudi delavec zanimati za dramatiko. Odsek je uprizoril celo vrsto težkih in lepih iger, ki so jih igrali delavci diletantje skoz in skoz dobro, dokaz da more i delavec žeti na dramatičnem polju lepe uspehe. Vzporedno z dramatičnim pa se je razvijal tamburaški odsek, ki je v kratki dobi obstanka dosegel več kot je vsakdo pričakoval ob njegovi ustanovitvi. V enem letu svojega obstoja se je pod vodstvom sodruga Stefana Lapajneti naučil toliko raznovrstnih kosov, da je danes zmožen za vsak nastop. Društvo si je nabavilo tudi svojo knjižnico, ki vsebuje lepo število raznih znanstvenih revij in leposlovnih knjig. Knjižnica je kulturna naredba. Ona ne nudi samo zabave, marveč dviga tudi čitatelja moralno in kulturno na višjo stopnjo. Želeti bi bilo samo, da bi se člani in članice posluževali z večjim zanimanjem.

Semtertja se sliši, da nima »Spl. ml. zveza« nikakega življenja v sebi. To pa ni res, ker kdor zasleduje njen razvoj, ve, da more mladinska organizacija nuditi svojim članom več, kakor vsako drugo društvo. Nepobitno dejstvo pa je, da so v naši organizaciji, kakor tudi povsod drugod, ljudje, katerih društveno življenje ne zanima in ga zato ne pojmijo. Taki in enaki ljudje se ogrevajo za druga društva, ki nimajo nikake smotrene podlage, ki stremijo samo za tem, da ohranijo svoje člane v politični temi, ker vedo, da je obstoj društva mogoč le toliko časa, dokler so njih člani politično nezreli. Naravno je, kadar začne človek resno misliti o življenjskem vprašanju, da se odloči za to ali ono politično smer.

Mladi sodrugi! Pogumno do cilja, ki ste si ga postavili! Ne strašite se truda, saj delate zase! Kar si boste pridobili v svojih mladih letih, vam bo koristilo, ko stopite v resen boj političnega življenja. Pustimo tiste, ki nečejo razumevati naših težej. Pustimo tudi one, ki se ne zavedajo, da so proletarskega stanu. Pokažimo jim z delom, da vemo, kaj smo dolžni proletarskemu razredu ter, da je delavčev prostor samo v »Spl. ml. zvezi.« V delu je sila, se glasi izrek, ki naj nam bo geslo v naših stremljenjih. Pokažimo nasprotnikom, da naša organizacija ne živi, ampak živi življenje, mogočno in silno. Posegajte pridno po knjigah in časnikih, ki so vam vendar na razpolago in udeležujte se predavanj in vseh priredb naše mladinske zveze.

Vsi Vi, ki se zavedate, da ste sinovi delavskih staršev in da ste sami tudi proletarci in tudi Ve dekleta, ki izhajate iz delavskih slojev, Vaše mesto je edinole v »Spl. ml. zvezi«!

Idrije.

— **Odsek »Splošno mladinske zveze«** v Sp. Idriji je imel v nedeljo dopoldne jako lepo obiskan shod. V imenu predsednika, ki je bil zažrtan, je otvoril shod sodrug S. in dal besedo sodrugu Vončini iz Idrije. Sodr. Vončina je v kratkih, a važnih besedah orisal namen in pomen mladinskih organizacij in navedel nekaj karakterističnih primerov o delovanju proletarskih mladinskih društev drugod. Nato je sodrug S. v daljšem govoru opisal kulturni pomen mladinskih organizacij, priporočal je članom zanimanje za društveno življenje in agilno agitacijo za vstop v »Spl. ml. zvezo«. Na predlog sodr. A. Hladnika je sklenil shod soglasno da se na občnem zboru društva predlagajo v izvolitev v odbor sledeči sodrugi: A. Hladnika, R. Lapajneti, Črva A., J. Kogej, in I. Strgulo za Spodnjo Idrijo. Shod je imel zelo lep uspeh. Člani so z zanimanjem poslušali izvajanja obeh govornikov in mnogo izmed poslušalcev, ki še niso bili člani, so takoj po shodu naznanili vstop

v »Spl. ml. zvezo.« Sp. idrijski mladini kličemo: Sinovi in hčere delavskih staršev! Vaše mesto je samo v delavski »Spl. ml. zvezi«!

Žepni koledar

za delavce in prometne uslužbence

je izšel.

Stajersko.

— **Trbovlje.** Pred nedavnim časom smo dobili v Trbovljah novega »dušnega pastirja« — novega župnika. Ljudje ga hvalijo, da je pravičen. In glej: Kakor vsak drugi pop začne tudi on v »božjem imenu« odirati ljudi, ne da bi se oziral na besede sv. pisma: Preje pride veljblod skozi šivankino uho nego bogatin v nebesa. V pretečenem tednu je umrla v Planinski vasi uboga kajžarica, ki je bila 18 let bolna. Ker pa ubožica ni zapustila vsega svojega imetja farovžu, je pa fajmošter Časl zaračunal za pogreb toliko, da bi moral sedaj sin prodati kajžo, da plača fajmoštru pogreb. Objavimo celotni račun, da se javnost prepriča, kako hoče naš gospod župnik kar čez noč obogateti. Računal je: Za zvonjenje, sprevod s štirimi duhovni, slov. maša, osmina, organist, mežnar, ministrantje, donesek k cerkvi K 160.—, k temu se prišteje še šest svečnikov po 1 K, je šest kron 4.20 klg. sveč K 25.20 in K 3.— za spomin, torej skupaj K 194.20. Sveto pismo imenuje požrešnost, odušteru za poglavitne grehe. A gospodu Časlu poglavitni grehi niso mar, temveč mar mu je le denar, ako ravno ve, da bogatin nikdar v nebesa priti ne more.

— **Nasilnež.** Iz Celja poročajo: V neki gostilni v Gaberjih se je sprl mesarski pomočnik Anton Ogrizek z orožnikom in ga udaril z ročico po glavi. Orožnika so prepeljali v bolnišnico. Prihodnji dan so hoteli Ogrizka aretirati, a Ogrizek se je s tako silo ustavljal aretaciji, da je moral rabiti stražnik orožje in je sunil Ogrizka s sabljo v nogo. Ogrizka so nato tudi prepeljali v bolnišnico.

Koroško.

— **Velik požar v Brezah.** V sredo je pogorelo v Brezah velikansko gospodarsko poslopje posestnika Stefana Bruglerja. Kljub takojšnji pomoči so rešili samo 43 goved, 6 konj in 42 ovac. Pogorelo pa je skoro celo skladišče krme in drugih živil za živino. Škodo cenijo na 35.000 kron, posestvo je bilo zavarovano samo za 8000 kron. Ogenj je bil podtaknjen, o zločincu še nimajo nobene sledi. Posestniku je umrla pred pol letom žena, ki mu je zapustila celo kopo nepreskrbljenih otrok.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče. Snuči smo imeli na slovenskem odru noviteto. Redek pojav je to letos in tudi snočnja premiera se ne more imenovati baš gledališki dogodek. Ali izza raznih osladnih starin so »Nervozne ženske« snuči še skoraj osvežujoče delovale. Burka je zgrajena po starem znanem kopitu, ima pa toliko temperamenta, da se človek, ki je sploh nagnjen na to stran, lahko več kot dovolj nasmeje. Z nervoznimi ženskami je lahko veliko komike — seveda včasih tudi tragike, za katero se pa ne ogrevata francoska avtorja. Tudi za posebno globoko idejo jima ne gre, ampak očitno le smeh. Za ta blagodejni namen more biti vse, kar je ženskega spola, nervozno. Avtorja pa storita celo nekoliko več, nego obljubujeta v naslovu; tudi moški so namreč prav pošteno nervozni. Ljudje počenjajo v tem stanju najneverjetnejše neumnosti, potem se zapletajo reči, da so vse osebe navidezno zamenjane, obetajo se vsakovrstne katastrofe, naposled se pa štre-na seveda, kakor se spodobi v burki, razvzolja tako, da je vse prav. Najboljše je pač to, da

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dallje.)

»Jaz imam namreč,« je dejal naglo Ivan, »neki načrt, in zaradi tega sem prišel k vam. Rad bi ustanovil naprednjaški list za ženske. Ta misel mi že davno hodi po glavi. Že na Borih sem se pečal z njo. Saj mi, Kačerovsky, res nimam nobenega pripravnega lista za ženske. In vendar...«

»No, da,« je odgovoril Kačerovsky in pogledal Ivana.

»Ali niste nikdar premišljali, da bi bilo koristno ustanoviti tak list? Prepričan sem,« je govoril Ivan važno, »da bi se naš narod dal dokaj preroditi z ženskami. In zares ne vem, česa bi se sedaj najprej lotil... Samo če hočete z menoj, sam si tega ne upam. Jaz bi list ustanovil, založil, vi bi ga lahko uredovali.«

Kačerovsky je dovolj prijazno vsprejel to misel. Razlagal je, kako on razumeva žensko vprašanje. »Preveč bi si pa od takega prerajanja ne smeli obetati,« je dostavil skeptično.

Ivan nasproti je govoril o načrtu člankov, o kojih je baje razmišljal.

»Sicer,« se je opravičeval, »še nisem dosti proučil ženskega vprašanja, toda mislim, da imata mož in žena isti namen v življenju: Svojo dušo izpopolnjevati! To je naloga vsakega človeka, zakaj bi se torej ženi v tem zmislu stavile ovire? In v tem so ljudje postavili toliko zgradb, ovir... saj je to strašno! Gotovo bi se spodobilo čisto upravičeno za motto na čelo takega lista Kolllarjev izrek: »Kdor uklepa sužnje v verige, je sam suženj!« Žena je sužnja moža, mož pa žene. Toda nekaj drugega sem vas hotel vprašati. Da, kaj menite, ali je ženska tak stvar, kakor ga opisuje Marholmova? In baš

to je najgorje, da i žene stavijo same žensko na nižjo stopinjo, če sodijo tako kot Marholmova —!»

IX.

Pa sta se pogovarjala in posvetovala in razgovorivši se, sta posegla na spomine začetkov naprednjaškega gibanja. Drug k drugemu sta postala prijateljsko zaupljiva, in Ivan je zvedel v tem intimnem trenutku, česar še ni vedel — zvedel je o mukah, katere si je Kačerovsky pred leti napravil z izstopom iz cerkve, Ivan je omenil namreč in to vprašanje, rekoč, da je bilo marsikaj navičnega v onih preteklih zanosih, kako da ga sedaj marsikaj sili na smeh. O svoji ljubezni do Blaženke je povedal da in tem, kako se je hotel rešiti vseh kompromisov in zapustiti i cerkev. »Seveda je bila to tudi muka, toda vendar le...«

»... vendar le igrača!« je dostavil Kačerovsky. In tedaj je začel pripovedovati Ivanu, kako je bilo njemu ob slični priliki popolnoma drugače. »Hudo mi je bilo, doma je bilo hudo, v ljubezni je bilo hudo... mučna doba življenja!«

Zamahnil je z roko. »Da, pri meni se ni vršilo vse tako gladko kakor pri Vas. Pri meni niso bili le zanos. Predstavite si na primer zavedo s cerkvijo, predstavite si doma: Mati je vzrasla v veri, vse mesto v veri... kaj pak v veri tako, kakor jo oni pojmijo!«

»Kako me veseli, Kačerovsky,« Ivan se ni mogel vzdržati in mu je segel v besedo, »da vendar enkrat od vas izvem nekaj o teh zadevah!«

»To se pravi, bolje bi...« Kačerovsky je zopet zamahnil. »Ali se vohče morete vmisli v tako ozračje, v kakršnem sem jaz vzrastle, v tako osredje malega mesta, v kakršnem sem se narodil. Predstavite si tako mesto, ali si je morete predstaviti?«

In ko je Ivan pritrdil, je začel Kačerovsky pripovedovati, kakšno je tako mesto. »Pred-

stavite si: Sredi trga stoji cerkev in iz vseh ulic vidite njen stolp, kačoz s križem proti nebesom, katera tam malomestnim ljudem niso nikak simbol, ampak faktična nebesa, prostor, kamor se lahko preselimo po smrti. A na vse zadnje se tamošnji ljudje niti preveč ne ozirajo na nebesa, ne premišljujejo o njih, njih misli se bolj obračajo na cerkev, katero imajo vedno pred očmi, na obrede, ki se tam vrše, na duhovnike, kateri opravljajo obrede. Verjemite,« je pravil, »ta cerkev se mi je zdelo čisto kakor srce vsega mesta — tu je bil odziv celega mesta! Predstavite si le božične praznike ali pa advent pred prazniki si predstavite, advent, ko so rorate, zornice in se pričakuje božičnega svetega večera.

In sveti večer in polnočna maša na sveti večer! O polnoči se cerkev žari tja v zmislo noč. Polno lučie v cerkvi, na lustru luči, na vseh oltarjih luči in mašnik čita evangelij — saj veste! Skrivnost polnoči — noči, v kateri se je narodil Krist! In to vse upliva; ne vem, ali deluje ta posebnost, da se to godi polnoči, ali če tu resnično vpliva — Tako je torej to. Po mestu se prepevajo božične pesmi. In v postu zopet drugače! Vesele barve se odstranijo iz cerkve, oltarji se zagrinjajo, postne pridige, ljudje se pepele in molijo križev pot od postaje do postaje — postne pesmi, potem pa še cvetna nedelja, pasijon in veliki četrtek, veliki petek, velika sobota! Da, verjemite, Hrubi, sam se časih spominjam teh dni, vem, kako je vse to vplivalo name v mladih letih — na veliki četrtek, veste, ko se prevračajo svečniki po oltarjih, ko luči pogasnejo in zvonovi umolknejo in na veliki petek, ko duhovniki gredo pred oltar in se vržejo na stopnicah na obraz na zemljo — zelo vpliva vse to na človeka. In zopet na veliko soboto, ko prvič zopet zadone zvonovi, ko duhovniki pojo glorio, je bilo človeku takoj nekako bolj veselo. In zlasti zvečer! Pri nas je tedaj vedno slo-

vesno vstajenje. Vse mesto je razsvetljeno, vsa delavska gredo v procesiji z žarečimi svetilkami, duhovniki pod baldahinom, bandera, zastave, množice ljudi, godba in prepevanje pesmi: »Glej, vstal sedaj je — — —« Kaj ne, prelepa slavnost! Vrhu tega pa spomlad — spomladni zrak, skratka slutnja novega življenja. Imate pa še mnogo drugih praznikov, Rešnje tefo na primer, in slovesno procesijo, imate svatbe in pogrebe, in tu se vedno človeški duh upira v cerkev, v takih hipih spaja cerkev vse nekako v enoto. Zlasti velja to vt akem vzdušju, ki sem bil vzgojen takorekoč na zidovih cerkve, sem se naenkrat odtiral od te cerkve.

Tu je Kačerovsky umolknil. Za trenotek sta gledala drug drugega brez besedi.

»Ali si morete predstaviti?« je vprašal Kačerovsky. »Ali si morete misliti, da je kaj takega doletelo mater in očeta kot blisk. Zvedela sta šele, ko je bilo vse že končano, zvedelo je vse mesto — in to je do neke meje pomenilo, da je odlej mojo glavo težila kletve, kakor ljudi, katere je nekda preklinjala cerkev. Pisma so se vrstila sem in tja, in naposled se je pripeljal oče k meni v Prago. Takrat sem stanovaš še na starem stanovanju, morda se še spominjate mojega prejšnjega stanovanja v Karlínu?«

Ivan je pritrdil.

»Zvečer se je pripeljal oče, blizu šestih je bilo tedaj, ko je prišel na stanovanje. Sedel sem pri svetilki, čital sem — pozimi je bilo. Lahko si mislite, kako me je pretreslo, ko sem zastljal njegov glas. Svojim očem nisem verjel. Pokočil sem mu nasproti, poljubila sva se. In kakor danes ga vidim, kako se je ozrl še enkrat za vrata, kakor bi se bal, da ne bi kdo vstopil in kako je naenkrat zaplakal in nekolikokrat ponavljal: »Zakaj si nam to storil?«

se situacije ne razvlačijo po nepotrebnem; vsa-ka neumnost pride pa mimo tako hitro, da se človek niti prav ne zave, da je bila neumnost pa se zato niti hipohonder ne more razjeziti. Igrali so dosti dobro. Ženske vloge so bile v rokah ge. Bukšekove in Juvanove ter gdčne. Winterove in Gjorgjevičeve, moške pa so igrali gosp. Povhe, Danilo in Šest. Glavno je pač, da je bil tempo precej primeren. Z ozirom na rekvizite, ki so na razpolago, je bila inscenacija okusna in režija sploh dobra.

Goriško.

— Ne igrate se z orožjem! Posesnik Anton Štrukelj, star 29 let, iz Bat se je igral te dni z nabito puško in se pri tem ranil tako nesrečno v levo nogo, da se je moral podati v bolnišnico usmiljenih bratov v Gorici.

— Podivljano govedo. Posesnik Josip Velikonja, star 35 let, je hotel peljati svojo kravico k biku. Med potjo je pa začela žival tako divjati, da je spravila ubogega Velikonjo na tla! In mu prizadela prav težke poškodbe. Karkih 100 m ga je vlekla preko kamenja, tako, da si je moral priti zdraviti rane v goriško bolnišnico.

— Nevarno se je poškodoval neki Fr. Kodolja, doma iz Budanj pri Vipavi, star 43 let. Stal je na vozu, ki sta ga vlekla domača voliča. Toda živali sta se splašili in Kodolja je padel na tla. Zlomil si je levo roko, več reber in se poškodoval na obrazu. Prenesli so ga v goriško bolnišnico.

! Pošljite naročnino, če je še niste! !

Zadnje vesti.

EX LEX.

Dunaj, 27. V političnih krogih zatrjujejo, da bo državni zbor tudi meseca januarja zboroval. Če do novega leta ne bo sklenjen proračunski provizorij, bo vlada do dovoljenja nadaljevala gospodarstvo na dosednji podlagi.

TISKARSKI BOJ.

Dunaj, 25. Hujšakači med podjetniki se poslužujejo raznih sredstev golega izsiljevanja, da bi posameznim principalom zabranili podpis pogodb s pomočniki. Kljub temu je že večje število podjetnikov podpisalo t. i. Tudi največja privatna tiskarna na Dunaju »Steyrermühl« bo drugi teden delala dalje ob osemindolurnem delavniku in z normalnim mezdinim tarifom.

Valenci.

Dunaj, 25. Podjetniki so pri šolskem odboru dosegli, da bi se zaprla strokovna šola tiskarjev, ker so hoteli porabiti valence za stavko-kaze. Deželni šolski odbor je pa ovrget ta sklep. Nato so se principal pri namestništvu pritožili nad deželnim šolskim nadzornikom. Pritožba je ostala brez uspeha. Zdaj poizkušajo tako, da branijo vajencem hoditi v šolo. Storišeni so koraki, da izpolnijo oblasti svojo dolžnost.

ČEŠKI STRANKIN ZBOR.

Praga, 27. V četrtek je bil tukaj odprt redni zbor češke socialne demokratične stranke (centralistov). Zbor je dobro obiskan. Strankino poročilo izkazuje znaten napredek.

NIŽJEAVSTRIJSKI DEŽELNI ZBOR.

Dunaj, 25. Predsedstvo deželnega zbora je dobilo neuradno obvestilo, da bo nižjeavstrijski deželni zbor sklican 7. januarja 1914 na redno zasedanje, ki bo trajalo do konca januarja.

DLUGOSZ.

Dunaj, 27. Sprejem Dlugoszeve demisije bo jutri objavljen.

BOSANSKI SABOR.

Sarajevo, 26. Uradni list je včeraj s posebno izdajo objavil cesarski patent, s katerim se sklicuje sabor za 29. t. m. na redno zasedanje. Nadalje je objavljena cesarska naredba, s katero se imenuje dr. Sa'fvet beg Bašagić za predsednika, Danilo Dimović in dr. Nikola Mandić pa za podpredsednika sabora.

SARAJEVSKO ŽUPANSTVO.

Sarajevo, 26. Deželni šef feldcarmajster Potiorek je dosedanega župana Fehim Efendi Čurčića zopet imenoval za župana, dosedanega podžupana Risto Hadži Damjanovića in občinskega svetnika Josipa pl. Vancaša pa za podžupana. Čurčić je mohamedanec, Damjanović Srb, Vancaš pa Hrvat.

RUMUNI NA OGRSKEM.

Budimpešta, 27. Oficiozno izjavljajo, da so vse vesti, češ, da je vlada Rumunom obljubila nacionalne koncesije, ki nasprotujejo narodnemu (to se pravi madjarskemu) značaju države, nerensne.

Budimpešta, 27. »Budapesti Hirlap« trdi, da se je vlada kljub oficioznim utajitvam zavezala, rumunskim poslancem, da ustanovi v rumunskih županijah pet novih rumunskih uradnikov ter da dovoli druge koncesije.

NEMCI NA OGRSKEM.

Budimpešta, 27. Vlada se pogaja z erdeljskimi Saksonci zaradi narodnih koncesij, ki jih zahtevajo, da bodo nadalje podpirali vlado.

KRITIKA POLICIJSKEGA PREDSEDNIKA.

Berlin, 25. Kakor znano je berlinski policijski predsednik Jagow objavil v »Kreuzzeitung« predzno kritiko sodbe, katero je vojno sodišče izreklo proti lajtnantu Forstnerju zaradi telesne poškodbe. Jagow je dejal, da bi bil lajtnant zaslužil pohvalo, ne pa kazni in je izrekel upanje, da bo prizivno sodišče popravilo sodbo v tem zmislu. Vse nemški časopisi razum konservativnega je ozorčeno protestiralo proti taki izjavi. Zdaj se zdi, da poseže vendar tudi vlada vmes. »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« je namreč včeraj objavila sledečo, sicer zelo previdno izjavo: V nekem dopisu »Kreuzzeitung« je policijski predsednik v Berlinu, ne v svoji uradni lastnosti, ampak kot privatna oseba, zavzel stališče proti vojnosednemu postopanju proti lajtnantu von Forstnerju. Z ozirom na politični pomen zadeve bo seveda državna vlada imela odločiti, če je v tem slučaju svobodno izražanje mnenja prekoračilo tiste meje, ki jih od kazuje uradniku njegov položaj tudi kot privatni osebi, in če bo treba, izvrši potrebno korekturo.

Zbogom!

Berlin, 27. Kakor je slišati, bo policijski predsednik Jagow zaradi svoje izjave o sodbi proti lajtnantu Forstnerju odstavljen iz aktivne službe.

KRIZA V SRBIJI.

Belgrad, 27. Pašičeva vlada je prišla v kritičen položaj. V skupščini je bil včeraj proračun na dnevnem redu; opozicija pa je preprečila razpravo s tem, da je solidarno zapustila dvorano. Seja se je odgodila. Ministrski predsednik Pašić poda demisijo.

BOLGARSKE TEŽAVE.

Sofija, 27. Poizkusi vlade, da bi pridobila kakšno stranko opozicije za sestavo večine, so bili doslej brezuspešni. Zdi se, da tudi nadaljna pogajanja ne prinese več uspeha. Ker kralj Ferdinand ni zavzel za nove volitve, pade načrt vlade, da bi razpustila sobranje, najbrže v vodo in nastopila bo vladna kriza.

GRŠKA IN ALBANIJA.

Atene, 27. Dijaki atenskega vseučilišča so razposlali okoliščino z apelom na diake vseh visokih šol po Evropi in Ameriki, naj v imenu pravičnosti protestirajo proti sklepu velesil, da se po narodnosti in po geografski legi grški Epir pridruži Albaniji.

UPOR V EPIRU.

Atene, 27. Po zanesljivih vesteh se pripravljajo v Epiru oborožen upor proti združiti dežele z Albanijo. Grški škof v Korici je izdal oklic, s katerim poziva mladino in vse za orožje spodobno prebivalstvo v boj proti ločitvi Epira od Grške.

ALBANSKI KNEZ.

Pariz, 27. Princ Wied ne bo imenovan za kralja, temveč dobi naslov kneza. V Albaniji delajo povsod velike priprave za njegov sprejem. V Drač je dospel Esad paša ter pripeljal s sabo armado delavcev, ki ima nalogo, da pravočasno uredi palačo za novega vladarja.

ALBANSKA VLADA.

Valona, 25. Vodja Miriditov Prenk Bib Doda je brzjaval provizorični vladi, da sprejme ponudeno mesto vladnega podpredsednika z veseljem. S tem smatrajo spore med južno in severno Albanijo za poravnane.

ARMENIJA.

Carigrad, 27. Ministrski svet je sklenil, da izvrši v Armeniji reforme po načrtu, ki se v glavnih potezah vjema z ruskim predlogom. Veliki vezir naznani to s soglasno noto ruskemu in nemškemu poslaniku.

ŠPIONAŽA.

Stockholm, 25. Bivši podčastnik Tverngren je zaradi špionaže obsojen na pet let prisilnega dela in dve leti izgube meščanskih pravic. Bivši dilak Holzsteinsson je obsojen na tri mesece zapor.

MEHIKO.

Washington, 25. Tukajšnja vlada je izvedla, da prevažajo iz Amerike orožje in strelivo, ki je namenjeno za Huerto, v Evropo, od tam pa v Mehiko.

Odgovorni urednik Ebin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zanje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Najstarejša kranjska cdlikovana žganjarna
Lorenc Zdešar-ja nasl. **J. Tribuč**
na Glincah

naznanja sl. občinstvu, da je otvoril 1. septembra t. l. prodajalno v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6.

== Brinjevec ==

garant. pristen, samo ene kvalitete, v zaprtih steklenicah po sledečih cenah: 1/4 litra K 1.—, 1/2 litra K 1.90, 1 liter K 3.60.

Kavarna Stari trg št. 39

celo noč odprta

„LEON“

Gostilna

Florijanska ulica št. 6.

Pristna vina. Domača kuhinja.

Vsako sredo in soboto

prodaja razne ostanke blaga za obleke in perilo za skoro polovične cene, podjetje zvezdnih tkanin

„Hermes“
brata Wokač
v Ljubljani,
Šelenbugova ulica št. 5.
v prvem nadstropju.

Ceno posteljno perje!

Najboljši češki nakupni vir!

S. Benisch

1 kg sivega, dobrega, puljenega 2 K; boljsega 2-40 K; prima polbellega 2-80K, belega 4 K; belega puha-stoga 5-10 K; velefinoga snežnobelega, puljenega, 6-40 K, 8 K; puha sivega 6 K, 7 K, belega, finega 10 K; najfinjši prni puh 12 K. Naročila od 5 kg naprej franko.

Zgotovljene postelje iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica 180 cm dolga, 120 cm široka, z dvema zglavnicama, 80 cm dolgi, 60 cm šir., polnjena z novim silvim, prav stanovitim puhaštim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; posamezne pernice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K, zglavnice 8 K, 3-50 K, 4 K. Pernica, 200 cm dolga, 140 cm šir. 13 K, 14-70 K, 17-80 K, 21 K, zglavnica, 90 cm dolga, 70 cm šir. 4-50 K 5-20 K, 5-70 K, spodnja pernica iz močnega, črtastega gradla, 180 cm dolga, 116 cm šir. 12-80 K, 14-80 K. Razpošilja se po povzetju, od 12 K naprej franko. Lahko se franko zamenja za neugajajoče se vrne donar. — Natančni cenovniki gratis in franko.

S. Benisch, Dešenice št. 758, Češko.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terizija c. 11 (Kolizej).

Zaloga spalnih ter je- Zaloga otomanov, di-
dilnih sob v različnih: vanov, žimnic :
: najnovejših slogih. : in otroških vozičkov.

Spalnica v amerikanskem orehu
350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omariči, en : umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom. :

Izvolite naročiti vzorec
Barhanta, flanela, modnega blaga, opreme.
platna, damasta, kanafasa i. t. d. same novosti, ki jih franko razpošilja svetovnoznana razpošiljalna tvrdka

V. I. Havliček & brat
Podebrad, Češko.

Tudi razpošiljamo 1 zavoj 40 m ostanov poletnega in zimskega perilnega blaga sortirano, široko 1 do 8 m za samo 18 kron franko po povzetju.

Priložnostni nakup! Zelo poceni!

Dobi se fino kranjsko

== zelje ==

po 10 K 100 kg pri tvrdki I. Oražem, Selo, Moste pri Ljubljani.

Na izbiro pošilja tudi na deželo. Krasna
Bluze krila, kostume, nočne halje, perilo, plašče, kožuho-vino in vse modno blago.

M. Krištofič - Bučar
Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Ne prekosljiva v otroških oblekah in krstni opravi.
Solidna tvrdka.

Ali hočete ostati zdravi?

Potem se morate ogibati pijšč, ki razdražijo živce. Pred vsem znate kave! Idealno nadomestilo kave, ki je pravi zrnati kavi po okusu enako, ne da bi zdravju škodljive snovi vsebovalo, je

„Roggkaffol“

„Roggkaffol“ je poceni, zdravju prikladen in se zelo prišteje. — En 5 kg paket franko po povzetju K 4.30. — Mesto ničvrednih pridelkov pridenemo v resnici praktične stvari za vsako gospodinjstvo! — „Roggkaffol“ Lebensmittelwerke Trautemann Abt. 10. — Dobro vpeljani zastopniki se iščejo.

Edna posebnost likerja je
Zdravnik želodca

„Zdravnik“ želodca

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Dobi se tudi v vseh prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in zast. križcem.

Delavske zadruge

ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Cenjeni zadružniki!

S 1. januarjem 1914 bomo začeli prodajati v vseh naših skladiščih v Trstu po

26 vinarjev liter

mleko

pridelano v mlekarri v Farri, ki so jo prevzele Delavske zadruge.

Tako bomo nudili našim članom ne le cenejše mleko, marveč tudi jamstvo, da bo mleko, to važno redilo tudi

sveže, pristno, nepokvarjeno in zdravo.

To pa zato, ker smo uvedli v mlekarro v Farri najnovejše stroje za ohranjanje in ohlajenje; krave, hlevi in seno članov, ki nam oskrbujejo mleko, je pazno in trajno nadzorovano po ravnatelju naše mlekarne.

Vsak dan se bo izvršila kemična analiza mleka.

S tem podjetjem so naredile Delavske zadruge zopet velik korak k

popolnemu zadružništvu.

ki ima namen združiti konsumente in proizvajalce v solidarno medsebojno delo ter odstraniti vse nepotrebne posredovalce, ki navadno podraže in mnogokrat tudi pokvarijo pridelke.

Naši člani v Farri bodo oskrbovali mleko našim članom v Trstu. To bo pač praktičen zgled, ki jasno pove, kakšna bi lahko bila v bodočnosti velika zadružna družina, v kateri bo delal eden za drugega brez izkoriščevalcev.

Pogoj, da bo tudi to naše novo in važno podjetje uspevalo, obstoji v rednem konsumu mleka.

Člani, katerim je ležeče na tem, da bo podjetje uspevalo, se morajo zavezati, da bodo kupovali mleko vsak dan v svojem zadružnem skladišču. Tako bodo znatno omejili izgube.

Zavezujejo se preskrbovati mleko le onim članom, ki bodo v svojem skladišču podpisali izjavo, s katero se bodo zavezali, da bodo nakupili dnevno potrebno množino mleka. Žrtev bo pač majhna napram velikanskim koristim, ki jih nudijo Delavske zadruge svojim članom pri ceni, kakovosti mleka in pri razdelitvi čistega dobička.

Ako računamo navadne dividende in participacijo k podporam, bodo plačali člani

dobro in zajamčeno mleko

po 25²/₁₀ vinarjev liter

Kdor želi nuditi svojim otrokom zdravo in redilno mleko;

Kdor hoče biti gotov, da mleko ne prihaja od tuberkulozne ali drugače nevarno bolne živine;

Kdor nam želi pomagati pri velikem začetem delu, naj gre v svoje skladišče in naj tam podpiše obvezno izjavo glede nakupa mleka

začenši s 1. januarjem 1914.

Cenjeni zadružniki!

Priprave tega novega podjetja je vodstvo dve leti proučevalo. V pretečenem juliju je bil med nami osem dni ravnatelj mlekarne v Bazileji (Švica), ki je največja zadružna mlekarra na svetu in nas je poučil in nam dal dobre nasvete.

Sedaj je ležeče na Vas, zadružniki, da zagotovite uspeh naši inicijativi.

V Trstu, meseca novembra 1913.

Vodstvo.

Sodrugi, naročajte se naš dnevnik „Zarjo“.

Moderne srajce, bele in lavase

tenniske, lovske, hribolazke, mrežaste, in vse druge vrste z ovratnikom in brez ovratnika spalne srajce, trdi in mehki ovratniki, zapestnice, nprsniki, dolge in kratke spodnje hlače, majice, nogavice itd., vse v največji izbiri in najboljši kakovosti

po zelo skromnih in stalnih cenah
v modni in športni trgovini

P. MAGDIČ, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Okrajna bolniška blagajna v Zagorju ob Savi.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Ernest Jaklin, na Toplici pri Zagorju.	od 9 do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat.
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji.	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz Predilnice.
Dr. Karol Wisinger, v Predilnici v Gradcu pri Litiji.	od 8. do 9. ure	Za člane iz Predilnice v Gradcu pri Litiji.
Dr. Rudolf Replč, St. Vid pri Zatični.	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora.

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika. Člani iz Predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Po trdem delu — razvedrilo je zabavno in poučno čtivo.

Delavke, naročite si „Slovenski Ilustrovani Tednik!“

Delavci, naročite si „Slovenski Ilustrovani Tednik!“

Koder Slovenci prebivajo, povsod je razširjen

„Slov. Ilustrovani Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu novih naročnikov!

Mnogo užitka, zabave in pouka vam nudi Slov. Ilustr. Tednik.